

KUNST PÅ
DEN BLÅ KANT

INDHOLD

FORORD	SIDE 5
VISION	SIDE 6
BAGGRUND & FORMÅL	SIDE 8
ANALYSE	SIDE 11
KUNSTENS ROLLE & POTENTIALE	SIDE 32
STEDER FOR KUNSTEN	SIDE 38
STRATEGI	SIDE 42
KONKLUSION	SIDE 46

Svendborg Havn

Svendborg står midt i et mangeårigt, visionært og ambitiøst byfornyelsesprojekt: "Den Blå Kant", defineret som strækningen langs sundet fra Christiansminde i nordøst til Den Runde Lystbådehavn i sydvest. Ambitionerne for områdefornyelsen Den Blå Kant er, at det skal være en bæredygtig bydel med rod i den maritime arv. Den skal rumme mange forskellige elementer som fx store uddannelsesinstitutioner, arbejdspladser og maritime erhverv, nye rekreative områder, højvandssikring af havnen og nye boliger - i tæt sammenspil med kulturelle tilbud og aktiviteter på vandet.

På Den Blå Kant skal nyt og gammelt forenes med plads til både den vigtige historie om Svendborg Havn og de helt særlige, bevaringsværdige elementer, der hver især fortæller byens historie - og som nu skal til at spille sammen med de nye byggerier og nyanlagte områder, der skal forme byens fremtid.

*"Via stier, kajer, promenader og opholdsrum med rekreative aktiviteter og oplevelser skal DEN BLÅ KANT skabe forbindelse og byliv for alle hele havnen rundt."*¹

1: Kilde: 'Den Blå Kant' folder

VISION

Visionen er at lade kunsten bidrage til at løfte Den Blå Kant yderligere med kunstværker af høj kvalitet, der kan være med til at understøtte de i forvejen høje ambitioner, der er for både de nye byggerier og offentlige arealer på havneområdet. Nøgleordene er: kvalitet, holdbarhed og høje ambitioner, og målet er kunstværker, der er langtidssikrede og robuste overfor tidens varierende kunstneriske dagsordener.

Kunsten skal kobles på byens fantastiske og særegne historie omkring havnen, hvor de spændende fortællinger står i kø og hvor der er skønt at være. Et sted, hvor der er plads til diversitet, udvikling, virkelyst og fremsyn. Det er de værdier, kunsten skal afspejle og understøtte.

Kunsten er ofte en god og meningsfuld identitetsmarkør. I dette tilfælde kan kunstværkerne medvirke til at markere udvalgte steder i de nyanlagte byrum og give stederne en særegen karakter. De vil både pege mod fremtidens brug af byrummet og skabe forbindelser til byens historie og identitet.

Arbejdet med kunstruten lægger sig i forlængelse af Svendborg Kommunes kulturstrategi, hvor et punkt netop omhandler mere kunst i byrummet og et ønske om at "kunst og kultur skal tænkes ind i den fremtidige kommunale planlægning". Desuden inddrages Svendborg Kommunes kunststrategi "Kunst i min by" fra 2017.

BAGGRUND & FORMÅL

Det historiske havneområde i Svendborg undergår i disse år en omfattende byfornyelse, hvor den gamle industrihavn omlægges til at rumme rekreative områder, kulturelle oplevelser, markante uddannelsesinstitutioner og maritime erhverv. Det er oplagt at lade billedkunsten få plads og formålet for projektet med kunst langs Den Blå Kant er netop at lade kunsten få en markant rolle i de nyetablerede byrum - at lade kunsten være både pejlemærke og oplevelsesdestination - et sted at mødes og endnu en grund til at besøge de nye byrum. Et andet vigtigt formål er at etablere en forbindelse mellem den historiske havn og fremtidens havn - hvilket sikres med kunstfagligt begrundet udvælgelse af de rette kunstnere til opgaven og omhyggelig udvælgelse af de rette placeringer af kunstværkerne.

"Den Blå Kant er en strækning med pudsige gadenavne, fascinerende kulturarv, rå industri og grøn natur. En tur langs Den Blå Kant er en tur langs Svendborgs historie og Danmarks bedst bevarede erhvervshavn"²

- ØSTRE KAJ
- NORDRE KAJ
- HAVNEPARKEN
- JESSENS MOLE
- ERHVERVSHAVN
- FREDRIKSØ
- HAVNEPLADSEN
- TRÆSKIBSHAVNEN
- GASVÆRKSGRUNDEN
- HAVNEN SYD

Den sammenhængende stiforbindelse kobles sammen med den regionale Øhavssti ved Den Runde Lystbådehavn i Syd og igen ved Svendborg Roklub ved Østre Havnevej. Stiforbindelsen igennem havnen bliver en naturlig del af den regionale forbindelse og oplevelsessti.

Den Blå Kant strækker sig langs en række forskelligartede områder. I det følgende beskrives områderne kort og vi kommer med udvalgte eksempler på, hvor der kunne være potentiale til at arbejde med kunsten.

Frederiksøen

Frederiksøen rummer et skabende kunstnermiljø med en række arbejdende værksteder, et spillested, en strandbar, "Rundbuehallen", hvor der holdes events og i fremtiden også det ambitiøse egnsteater, "Stålhallen".

I den første etape af områdefornyelsen langs Den Blå Kant anlagdes det nye byrum ved Frederiksøen. Man kan nu tage ophold på Frederiksbroen på de nyanlagte træplateauer, og der er skabt en plads ved indgangen til Frederiksøen med træer, bænke og cykelparkering. Der er desuden plantet træer og sat bænke langs promenaden og kajkanten er bevaret, så det er muligt for de store skibe at lægge til kaj, hvilket giver en fornemmelse af, at det gamle havneliv og det nyanlagte byrum smelter sammen. Der er desuden stadig værftsaktivitet på Frederiksøen, der rummer Danmarks ældste træskibsværft J. Ring-Andersens Skibsværft, og Petersen & Sørensen Motorværksted A/S. Det er netop blandingen af den traditionsrige havneindustri og de nye kulturelle tilbud, der på mange måder definerer Frederiksøen. Der er højt til loftet og plads til at slå ud med armene, og stedet rummer derfor også mange forskellige udtryk.

På Frederiksøen vil det være interessant at koble kunsten med det nye teater, der skal bygges i den gamle stålhal i de kommende år. Kunsten kan her være med til at understøtte og markere transformationen af stålhallen fra industribygning til kulturelt fyrtårn.

Jeppe Hein, *Modified Social Benches*, New York

Den Nordre Kaj

På den Nordre Kaj står nye markante byggerier i form af SIMAC og Det Maritime Erhvervshus nu færdige og det nye UCL vil blive bygget i de kommende år.

Byggeriet af SIMAC og Det Maritime Erhvervshus er en vigtig del af udviklingen af Svendborg havn. Ambitionen er at husene skal være med til at sikre, at Danmarks bedst bevarede industrihavn også i fremtiden er en levende havn:

Med en central placering bliver SIMAC bindeleddet mellem fortiden, byen, studerende, innovation, maritime erhverv, højteknologiske virksomheder og fremtiden.³

Ambitionsniveauet er højt i de to nye maritime bygningsværker på Nordre Kaj, der er Danmarks førende kraftcenter for uddannelser, innovation og erhverv. Som det førende maritime uddannelsescenter er det desuden ambitionen, at SIMAC skal bidrage til at fastholde Danmarks internationale førerposition inden for de maritime erhverv. Det er et sted med rod i Svendborgs maritime historie og med internationale ambitioner og udsyn.

På Nordre Kaj forenes den historiske rå havnekaj med innovative maritime virksomheder, erhvervsfolk og unge studerende fra både SIMAC og UCL, der alle skal være med til at forme byens fremtid. Områdefornyelsen på Nordre Kaj er i slutningen af anlægsfasen. Projektet tager udgangspunkt i samme designprincipper, som den første etape på Frederikshavn og der er taget udgangspunkt i områdets karakter i valget af materialer, der er robuste og havnespecifikke med fx brosten, beton, metal og træ, hvilket blødes op af områder med træer og bænke, som skaber små grønne oaser på den rå havnekaj. Nordre Kaj markerer nu overgangen mellem det rekreative område med den nye havnepark og industrihavnen på Østre Kaj.

Værkeksempel: Visualisering af kunstværk mellem SIMAC og SME af kunstnergruppen A Kassen

Værkeksempel: En "Bronze Pour" skulptur af kunstnergruppen A Kassen

Et kunstværk formet af vandet i Svendborg Havn

Galleri DGV er i samarbejde med lokale fonde og erhvervsliv på nuværende tidspunkt i gang med at afsøge muligheden for at placere en skulptur på Nordre Kaj mellem Det Maritime Erhvervshus og SIMAC. Værket skal udføres af den danske kunstnergruppe A Kassen, der er kendt for sine "bronze pour" skulpturer. De skabes ved at en bronzestøber hælder flydende bronze ned i et net i vandet på en udvalgt lokation, hvorefter hundredvis af små bronzefigurer dannes. En udvalgt bronzefigur bliver udgangspunkt for skulpturens udformning. Figuren scannes og skaleres op, hvorefter den støbes i bronze - som et moderne monument, skabt af det sted, hvor det er placeret. Værkets overflade patinerer over tid. Hvis værket bliver realiseret, vil det indgå i kunstruten langs Den Blå Kant.

Visualisering af en "Bronze Pour" skulptur af kunstnergruppen A Kassen på Nordre Kaj

Havneparken

Der anlægges i øjeblikket en ny havnepark, der skal skabe sammenhæng mellem den sydlige og nordlige del af havnen. Det bliver et nyt, grønt og rekreativt område i Svendborg, hvor der vil være mulighed for at tage ophold, leg og aktiviteter. Havneparken er også placeringen for Vand & Affalds nye, monumentale pumpestation, som bliver placeret så bygningen fungerer som et arkitektonisk sigtepunkt set fra Jessens Mole og Nordre Kaj. Pumpestationen bliver en attraktion i sig selv med arkitektoniske kvaliteter og med offentlig adgang til tagterrasse og udsigt over havnen. Havneparken bliver endvidere et sted, hvor Geopark Det Sydfynske Øhav skal formidle deres hovedtemaer – geologi, klima og maritim kulturarv.

Pumpestationen i krydset mellem Nordre Kajgade og Nordre Havnevej

Olafur Eliasson, *Cirkelbroen*, 2015, Christianhavnskanal, København

Søndre Havn

Den kommende fase af områdefornyelsen vil være koncentreret omkring at højvands sikre Søndre havn. I den forbindelse etableres en gangbro, der vil forbinde havneområdet med Den Runde Lystbådehavn, så det bliver muligt at færdes langs sundet og opleve områderne langs vandet på en helt ny måde. På ruten mellem havnen og lystbådehavnen vil man passere områder, der er en vigtig del af Svendborgs historie med "Mudderhullet" og træskibsbroen, og de ikoniske, gule pakhuse. Man vil også komme forbi "Gasværkskajen", hvor bygningerne ligger mere tilbagetrukket fra kajen og hvor der i dag virker mennesketomt og goldt. Et kunstværk på gasværkskajen vil kunne være med til at aktivere pladsen og løse nogle af de udfordringer, der er her. Her er der mulighed for at tænke kunsten ind så tidligt i anlægsfasen, at det kan nå at blive en integreret løsning i byrummet.

Østre Havnekaj

Den Østre Havnekaj rummer stadig tung industri og rå industribygninger. Når der i fremtiden skal tænkes løsninger for Østre Havnekaj, og resten af havnen skal forbindes med Christiansmindestien vil det være oplagt og relevant at placere et kunstværk, der kan markere det nye byrum. Den sammenhængende rute langs Den Blå Kant vil give en enestående mulighed for nu at kunne bevæge sig mellem Christiansminde og Den Runde Lystbådehavn. Den sammenhængende stiforbindelse bliver et kæmpe aktiv for byen og det kan kunsten være med til at fremhæve og understøtte.

Duc d'albe ved Svendborg Havn

Det kan være relevant at lade kunsten fremhæve historiske steder, når en lokation bliver udvalgt. Et nedslag kunne være den runde duc d'albe ved den store flydedok eller i forbindelse med etableringen af en ny duc d'albe i Svendborg havn.

I 1800-tallet bestod den officielle havn kun af et brohoved omslået med bolværk af træ i forlængelse af Brogade. Foruden de skibe, der kunne lægge til kaj her, var der plads til 60 skibe ved fortøjningspæle og duc d'alber mellem Koholmen (Senere Frederiksøen) og Rasmus Møllers Plads (I dag Hudes plads). Kunne man ikke lægge til ved kajen, lagde man til ved en duc d'albe.⁴

En duc d'albe som fundament til et kunstværk vil referere til en driftig periode i Svendborgs historie, hvor byens handelsliv blomstrede. Der blev etableret omfattende skibsbyggeri og havnen blev udbygget af flere omgange så gods og passager ikke længere behøvede at sættes i land med småbåde fra fortøjningspæle og duc d'alber.

En sådan placering vil være en velkomst ved indsejlingen til Svendborg.

Et eksempel på et nutidigt og meget vellykket kunstværk er kunstnerduoen Randi og Katrines udsmykning af Ærøfærgen. Kunstværket er med til at markere områdets rolle som port til det Sydfynske Øhav. Det giver desuden en kunstnerisk oplevelse til både passagerer, der sejler med færgen ofte og turister, der måske sejler med færgen for første gang. Der er noget at tale om, undres - og glædes over, når man ser færgen sejle gennem Svendborgsund. Det er ikke "bare" en færge, men et kunstværk man må tage aktivt stilling til, når man møder det. Det er et eksempel på et kunstværk, der giver identitet og særpræg til havnen.

Ærøfærgen med kunstværk af kunstnergruppen Randi & Katrine
(Ærøfærgerne ejes og drives af Ærø Kommune)

Havnen er Svendborgs bankende blå hjerte

Havnens historiske og nutidige betydning for Svendborg kan ikke undervurderes. I flere hundrede år har havnen været med til at definere købstadens identitet med værfter og industri og nu som førende centrum for maritime erhverv og uddannelse. Havnen og vandet er desuden en vigtig del af det særligt skønne ved byen, der tiltrækker både tilflyttere og turister fra ind- og udland.

Brugerne af havneområdet er en mangfoldig gruppe, der tæller lokale borgere, turister, lokale kunstnere og kunsthåndværkere, lystsejlere, erhvervsfolk og en voksende gruppe studerende fra byens nye uddannelsesinstitutioner. Kunsten skal ikke kun henvende sig til den ene eller den anden målgruppe, men skal være tilpas åben til at kunne favne netop en bred målgruppe.

Det er vigtigt at kunsten forholder sig aktivt til havnemiljøet og omgivelserne, så det bliver en meningsfuld og integreret del af det eksisterende miljø. Kunsten bliver en del af fortællingen om Svendborg Havn, som rækker ud i byen og videre ud i verden.

Elmgreen & Dragset, *Livredderen*,
2021, Vestamager Svømmehal

KUNSTENS ROLLE & POTENTIALIALE

Hvad er formålet med kunstruten og hvad kan samtidskunsten byde ind med:

- Kunsten vil blandt andet have til formål at hjælpe med at binde byens nye område langs Den Blå Kant sammen i en kunstrute
- Kunsten skal agere bindeled mellem historie og fremtid - og være en markering og et aftryk af den tid vi lever i netop nu
- Kunstneres evne til at tænke visionært, opfindsomt og kritisk kan bidrage til at understrege området langs Den Blå Kants status. Et helt unikt og ambitiøst udviklingsprojekt med kunstneriske oplevelser, der er helt særlige for Svendborgs nye bydel
- Samtidskunsten vil berige byen med nyskabende kunstværker, der for alvor vil sætte Svendborg på det billedkunstneriske landkort og understøtte fortællingen om at byen er et centrum for kulturen, hvor man tør drømme stort og sætte ambitionerne højt
- Kunsten vil desuden være medvirkende til at skabe "oplevelser som i sig selv er en destination og tilsammen skaber oplevelsen af kvarterer", hvilket er en af anbefalingerne fra udviklingsplanen for området

Citat af Christine Buhl Andersen, forperson for Ny Carlsbergfondet:

“... det er vigtigt ikke kun at skabe opmærksomhed, men også “liveability” - hvor fokus er på den hverdagsværdi, kunsten kan skabe for de lokale brugere. Det skal den bl.a. gøre ved at fokusere på kvalitet, som i den hæderkronede tradition helt tilbage fra antikken kan bidrage til byggeri og byrum med glæde, skønhed, overraskelse og eftertænk-somhed og dermed også værdi for mennesker i det dag-lige.”⁵

5: Kilde: “Kunst til tiden” af Christine Buhl Andersen i “Kunst i byudvikling” udgivet af RealDania, 2019

Viera Collaro, De 5 Planeter, 2022, Haahrs Skole, Svendborg

Viera Collaro, *De 5 Planeter*, 2022, Haahrs Skole, Svendborg

STEDER FOR KUNSTEN

Havneområdet i Svendborg og de nyanlagte områder langs Den Blå Kant har rod i et helt særligt autentisk miljø med lige dele charmerende træskibe og smukke gamle pak-huse, og værftsindustri og industriel råhed. Midt i det historiske havnemiljø er der skudt visionære byggerier af stor skala op, som en del af fremtidens havn. De monumentale skalaforhold langs havnen indbyder til store og markante kunstværker, der har pondus til at gå i dialog med både arkitekturens volumen og den visionære kulturelle profil området allerede har med bl.a. det kommende egnsteater "Stålhallen".

Det er visionen, at der laves et par nedslag langs Den Blå Kant på havneområdet, som skal huse større kunstværker. De vil blive "hjertet" og udgangspunktet for kunstruten, som siden kan udvides.

"Less is more"

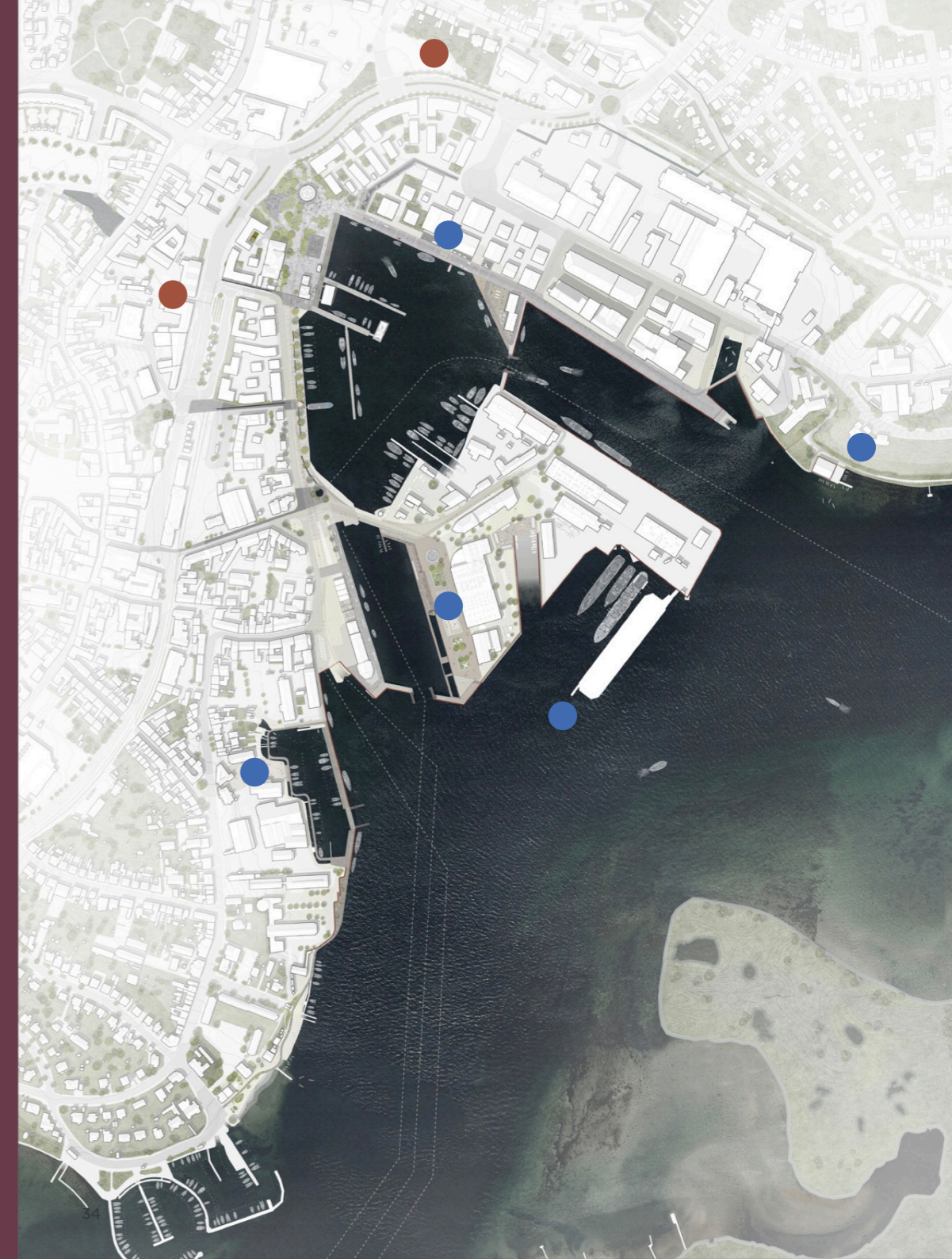
De kunstværker, der skal placeres langs Den Blå Kant, skal forenes med byfornyelsen og det eksisterende miljø. Det er vigtigt at gøre plads til pauser langs kunstruten, hvor det eksisterende miljø fortæller sine egne historier. Et eksempel er den kommende havnepark, hvor den nye pumpestation kommer til at ligge. Pumpestationen bliver med sine arkitektoniske kvaliteter, et monumentalt og spændende pejlemærke i havneparken. Her skal kunsten ikke ind og konkurrere om opmærksomheden.

Det vil være relevant at lade kunsten brede sig til andre områder af byen. Man kan markere byens "forbindelsesårer" og lade kunsten forbinde havneområdet med resten af byen.

Det er muligt, at lade forbindelsesårer til fx Svendborg centrum og området omkring Kobberbækken understreges af kunst, der er mindre monumental og af mere eksperimenterende og midlertidig karakter. Her kan man eksempelvis lade ny ung kunst og aktuelle emner som fx biodiversitet få plads.

● Forbindelsesårer

● Bud på placeringer

STRATEGI

STRATEGI for kunstruten - eksempler på kunstgreb, der understøtter visionen

A. Kunsten skal understøtte det nye havneområdes identitet

Kunstværkerne skal være med til at understrege Den Blå Kants identitet og skabe synlighed og profilering af området. Svendborg er en fremsynet by med diversitet, kreativitet og skaberkraft, og det mærkes også i byfornyelsen langs Den Blå Kant. Det er et område, der har potentiale til at rumme store, visionære og ambitiøse kunstværker, som kan understøtte områdets identitet og være til glæde for byens borgere og et publikum udefra - ift. kulturturisme og tilflytning

B. Kunsten skal være stedsspecifik

At kunsten skal være stedsspecifik vil sige at kunstværkerne skabes til stedet. Det er et krav at kunstnerne forholder sig til området og arbejder med de historiske omgivelser og med visionerne for fremtidens havneområde

C. Sammenhæng i området langs Den Blå Kant

Den Blå Kant strækker sig over et langstrakt arealmæssigt område med mange forskellige funktioner. Der er uddannelser, erhverv, industri, havnepark og rekreativt område, træskibsbro og meget andet. I byfornyelsen er der gjort mange gennemgribende designgreb, der binder Den Blå Kant sammen. Kunstværkerne skal bidrage til følelsen af sammenhæng både ved hjælp af strategiske placeringer, men også ved at lade kunstnerne forholde sig til området og "ruten"

D. Mødested/invitation til aktiviteter og ophold

Det er et strategisk ønske i forhold til områdefornyelsen, at Den Blå Kant inviterer til ophold og aktiviteter. Kunstværkerne på ruten skal være en kunstoplevelse, der udover at give karakter til havnemiljøet også vil være et mål for gåturen langs havnen og et mødested. En kulturel destination, hvor både lokale borgere og besøgende turister indbydes til samtale, undren, nysgerrighed og refleksion, bevægelse og nye kunstoplevelser

E. Høj kunstnerisk kvalitet, holdbarhed og ambition

Den kunstneriske kvalitet vægtes højt i arbejdet med kunst på Den Blå Kant, og ambitionen er derfor at invitere anerkendte og erfarne kunstnere fra den danske kunstscene til at skabe værker til området. Det er komplekst at arbejde med kunst i det offentlige rum og derfor vil det være en fordel at arbejde med kunstnere, der har forståelse for og erfaring med kunstprojekter af stor skala, landskaber og arkitektur. Dette kan sikre at værkerne matcher omgivelsernes ambitionsniveau og at de har en holdbarhed, der kan modstå forskellige tiders kunstneriske dagsordener

Elmgreen & Dragset, *Watching*, 2017,
Austin, The Contemporary

KONKLUSION

Kunsten har potentiale til at understøtte og fremhæve visionerne for områdefornyelsen af de forskellige områder langs Den Blå Kant på Svendborg Havn. I prospektet "Kunst på Den Blå Kant" er der flere eksempler på, hvordan kunsten kan være med til at skabe sammenhæng mellem det vigtige historiske havnemiljø og visionerne for fremtidens havn. Kunsten kan med fordel indgå i den igangværende områdefornyelse og være i dialog med de visionære byggerier, der skyder op på havneområdet i disse år. Prospektet viser eksempler på, hvordan kunsten kan være en god og meningsfuld identitetsmarkør på udvalgte steder, hvor den vil tilføre særpræg og karakter, hvilket især kan være relevant i nyetablerede byrum.

*"Historisk set har det nærmest altid hørt til kunstens ædleste opgaver at indgå som en tæt integreret del af arkitektur, bymiljøer og byggeri."*⁶

Kunsten kan skabe dialog og oplevelser, der vil tilføje en ekstra dimension til de nye byrum, men det er vigtigt og essentielt for projektets succes, at der arbejdes med kunst af høj kvalitet. Kunsten skal skabes stedsspecifikt og placeres på nøje udvalgte steder langs Den Blå Kant. Kunsten skal matche de høje ambitioner, der er for fremtidens havn i Svendborg og være modstandsdygtig overfor tidens varierende dagsordener.

⁶: Kilde: "Kunst til tiden" af Christine Buhl Andersen i "Kunst i byudvikling" udgivet af RealDania, 2019

Prospektet "Kunst på Den Blå Kant" er udviklet af
Galleri DGV for Svendborg Kommune 2024

Galleri DGV Christiansmindevej 78 5700 Svendborg
www.galleri-dgv.dk / info@galleri-dgv.dk